

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeği Adaptasyon Çalışması*

Faik ARDAHAN**

Melek Nurcan EZİCİ***

Öz

Bu çalışmanın amacı Huang (2008) tarafından geliştirilen ilköğretim ikinci kademe öğrencileri Sosyal Sermaye değerini belirlemek için kullanılan İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeğinin Türk toplumu için adaptasyonunu yapmak, geçerliliğini ve güvenilirliğini tespit etmektir. Çalışmanın örneklem gurubu Antalya’da bulunan devlet ve özel beş farklı ilköğretim okulunun sekizinci sınıfında okuyan toplam 325 gönüllü olarak çalışmaya dahil olmuş öğrenciden oluşmaktadır. Orijinali 18 madde ve dört alt guruptan oluşan İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeğine açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve 18 madde dört faktörde gruplanmıştır. Ölçeğin; Kaiser-Mayer- Olkin Örneklem Yeterlilik değeri 0.864, Bartlett Küresellik testi $p<0.05$, Cronbach's Alpha değeri 0.873, toplam açıklanan varyans %58,90 olarak bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin istatistiki olarak yeterli geçerlilikte ve güvenilirlikte olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar ve bulgular esas alındığında İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeğinin Türk popülasyonu için geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kabul edilebileceğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Güvenirlilik ve Geçerlilik, Sosyal Sermaye Ölçeği, İlköğretim İkinci Kademe

Adaption of “Social Capital Scale for Second Grade Students” Validity and Reliability Study

Abstract

The aim of this study was to identify validity and reliability of Second Grade Students Social Capital Scales which developed by Huang (2008) for Turkish population. The current study's sample was composed 325 volunteer students who are studying in eighth class in five different (3 public and 2 private) secondary school children in Antalya. In the statistical analysis contains three steps; first, to identify the sub-factors, exploratory factor analysis for 18 items was conducted. After this analysis, all this items were grouped under four sub-factors. Kaiser Mayer Olkin (0.864) and Bartlett Spheritity test ($p<0.05$) results were adequate to make exploratory factor analysis. Second; Cronbach's Alpha internal consistency test was applied and the result (0.873) was enough high to the identified sub-factors and overall scale. The explained variance of the scale was %58.90. Finally, results revealed that Secondary Grade Students Social Capital Scale was a valid and reliable scale in the estimation of the social capital of the Turkish population.

Keywords: Social Capital Scale; Secondary Grade Students; Reliability and Validity

* Bu makale 6-8 Haziran 2014 tarihinde İstanbul/Türkiye’de organize edilen ERPA, International Congress on Education’da sözel olarak sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Rekreasyon Bölümü, arda-han@akdeniz.edu.tr

*** Akdeniz Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Rekreasyon Bölümü

1. GİRİŞ

1.1 Sosyal Sermaye Kavramı

Birçok boyutu olan sermaye kavramı hem sosyoloji hem de iktisat literatüründe sıklıkla ele alınan ve birçok değişkenle ilişkilendirilerek işlenmiş konuların başında gelir. Yatırımın parasal karşılığı olarak "Ekonomik Sermaye", makine, araç gereç, teçhizat, altyapıların ve taşınmazların karşılığı olarak "Fiziki Sermaye", toplumsal değerler, insan ilişkileri, eğitim, bilgi, yeterlilik, iş, spor, sanat, kültür ortamındaki rekabet ve verimliliğin karşılığı olarak "İnsan Sermayesi", toplumda üretilen, kullanılan ve daha sonraki kullanımlar için saklanan bilgiyi tarif eden "Bilgi Sermayesi", toplumlara sosyo-ekonomik avantaj sağlayan, yaşamda değer yaratan ve kültürel birikimin karşılığı olarak "Kültür Sermayesi", toplumun fiziksel, ruhsal ve duygusal sağlığı ve iyi olma halini belirten "Sağlık Sermayesi" ve sosyal birliktelik, bireyler arası ve toplumun her kesimi ile yaratılan ilişki ve güven birikimini tarif eden "Sosyal Sermaye" sermaye kavramının kullanılan değişik boyutlarıdır (Nahapiet and Ghoshal, 1998; Kundnani, 1999; Kuşçu, 2006; Ardahan, 2012).

Toplumun temelini oluşturan ve insanlar, yaşanan yer ve kurumlar arasında yaratılan mantıksal, duygusal ve manevi bağ, karşılıklı ilişkilerin, ekonomik ve sosyal kalkınma üzerindeki öneminin anlaşılmasından sonra, Sosyal Sermaye kavramı işletmecilik, yönetim, sosyoloji alanındaki bilimsel çalışmalarda ve uygulamalarda her yönüyle ele alınmaya başlamış ve 1990'lı yıllardan itibaren araştırmacıların dikkatini çeken bir konu olmuştur (Tüylüoğlu, 2006).

Birçok araştırmacı, Sosyal Sermaye kavramını yetişkinlerin dünyasındaki değerler ilişkisi, temsiliyet, aidiyet, başarı, verimlilik, rekabet, sosyal değerler, normlar gibi birçok farklı

boyutlarıyla ele alıp tanımlamışlardır. Sosyal Sermayenin tanımları izleyen şekilde sıralanabilir;

- Coleman (1988), sosyal sermayeyi; "toplumdaki bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu, beraber yaşayıp kullandıkları kamu malı" olarak tanımlamıştır.

- Putnam (1993), sosyal sermayeyi; "müdahale edilmiş ve/veya edilmemiş süreçlerde sosyal ağlar, güven ve toplumsal normun oluşturduğu ilişkilerin toplamı" olarak ele almıştır.

- Putnam ve diğ. (1993), Kawachi ve diğ. (1997) ve Fukuyama (1995), sosyal sermayeyi; "başkaları tarafından oluşturulan ve/veya kendiliğinden oluşan bir ekip, topluluk veya toplumun sahip oldukları, ilişkilerinde yaşadıkları değerler toplamı" olarak tanımlamışlardır.

- Dasgupta ve Serageldin (1997), "bazı yazarların tersine sosyal sermayeyi kamu malı olarak değil bireyin kendisini toplumda nerede algıladığı ve toplumda gördüğü bireysel değer" olarak tanımlamıştır.

- Smith (1998), sosyal sermayeyi; "sosyal dayanışma ve güven ortamı" olarak tanımlamıştır.

- Grootaert-Van Bastelaer (2002), sosyal sermaye kavramını; "bireylerin diğer bireylerle ve etkileşim halinde olduğu kurumlara tesis ettiği/sürdürdüğü ilişki ve değerlerin sosyal, toplumsal ve ekonomik gelişim ve değişime yaptığı katkılar toplamı" olarak tanımlamıştır.

- Fukuyama (1999), sosyal sermayeyi; "toplumu oluşturan bireylerin kendi aralarında yarattıkları uyum, işbirliği ve eşgüdümü oluşturan, devamlılığını sağlayan ve içtenliğe dayalı toplumsal normlar birliği" olarak tanımlamıştır.

- Arıciöğlü ve Ergin (2009), sosyal sermayeyi; "grupların, bireylerin ve toplumların kendilerin tanımladıkları, destekledikleri ortak amaçlarını gerçekleştirmek için bireysel ve/veya tanıdığı ve/veya tanımadıkları başkalarıyla birlikte bir arada çalışma yeteneği" olarak tanımlamıştır.

Yukarıda verilen tanımların ortak özellikleri bir araya getirildiğinde, sosyal sermaye; toplumsal normları etkileyen ve bu normlardan etkilenen bireyler arasında yaratılan bir ağ olduğu, bireyin ve toplumun değerini yansıtan, grup veya toplumun tanımladığı/desteklediği hedeflerin gerçekleştirilmesinde beraber hareket etme becerisini etkileyen, bireyleri bir arada tutan normlar ve değerler toplamını, bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu kurumları kapsadığı görülmektedir (Tüylüoğlü, 2006). Sosyal sermayenin en temel üç ögesi; gönüllülük, güven ve karşılıklıdır (Ören, 2007).

Literatürde sosyal sermaye kavramı farklı iki yaklaşımla ele alınmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilkinde çocuklar dâhil bireylerin aile içinde, aile bireylerinin kendi aralarında yarattıkları ilişkileri, aile büyüklerinin kendileri ve ailesi içindeki çocuklar için harcanan nitelikli emek, çaba ve zamanı kapsamakta, ikincisinde ise sosyal sermayede sadece bireylerin kendi aralarında, arkadaşlık veya aile içindeki ilişkileri değil, bireyler, aileler arası, toplumdaki tüm sosyal ilişkileri, kar amacı güden/gütmeyen oluşumları ve tüm mesleki birliklerin hepsini içine alan tüm ilişki ağları ve normlar ele alınmaktadır (Kapu, 2008). Ölçek çalışmalarında çoğunlukla sosyal sermayenin ikinci yaklaşım esas alınmıştır. Bu çalışmaların hiç birinde toplumun geleceğini temsil eden ve önemli bir parçasını oluşturan henüz reşit olamamış, yaşantısı daha çok aile bireyleri dahil olmak

üzere başkalarına bağ(ım)lı olan çocukların sosyal sermayelerine odaklanılmamıştır.

Sosyal Sermaye konusunda yerli ve yabancı literatürde çok sayıda araştırma yapılmıştır, ancak ölçek geliştirmekle ilgili çalışmalar çok fazla değildir. Bu konuda yapılmış başlıca çalışmalar; Spellerberg (1997), Hjöllund ve Svendsen (2000), Stone (2001), Onxy ve Bullen (2000), Green ve diğ., (2000), Harper (2002), Putnam (2000), Van der Gaag (2005), Grootaert ve diğ. (2004), Alanen ve Niemelainen (2003). Bu çalışmaların birçoğu sosyal sermaye kavramının toplumsal ağ, güven, yerel yönetime katılım ve sosyal temsiliyet ve ekonomik çıktılarına odaklanmaktadır. Bu ölçek çalışmalarının yanında bireylerin, toplumların Sosyal sermaye değerini belirlemek için Dünya Bankası da; (a) bir ağın ve/veya bir grubun parçası olma, (b) dayanışma ve güven, (c) ortaklık ve beraber hareket etme, (d) iletişim ve bilgi, (e) kapsama ve sosyal bağlılık ve (f) politik hareket ve yetkilendirme alt boyutlarından oluşan bir ölçek kullanmıştır.

Bu çalışmaların ortak özellikleri yetişkinlerin dünyasında var olan komşuluk, yerel yönetime katılım, sosyal temsilcilik, aile, sivil toplum çalışmalarına katılım gibi sosyal ağları esas almalarıdır. Örneğin Onxy ve Bullen'in (2000) geliştirdiği ve Ardahan (2012) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Sosyal Sermaye Ölçeği yetişkinlerin sosyal sermayelerini dokuz alt faktörde tanımlar. Bu alt faktörler;

1.Yerel Yönetime Katılım: Bireyin yaşadığı toplumda toplum dinamikleri ve sosyal yaşamı olumlu etkilemek için formal veya informal olarak yerel yönetime katılımını ifade eder,

2.Komşululuk İlişkisi: Bireylerin yaşadıkları muhitteki komşularıyla kurguladıkları anlamlı ve doyumlu ilişki düzeyini ifade eder,

3. *Bir Yere Aidiyet*: Bireyin kendisini hayatının akıp gittiği mekanlara (iş yeri, okul gibi) ve oralarda belirli bir amacı gerçekleştirmek için kurulan ekiplerin parçası olarak görmesi ve kendini değerli hissetmesini ifade eder,

4. *Başkılığa Tolerans*: Bireyin kendi gibi olmayan, farklı cinsel kimlik, kültür, dini değerler, yaşam biçimi ve diğer birçok faktörlerden kaynaklı bireysel farklılıklara hoşgörülü olma, onların varlığını onama durumunu ifade eder,

5. *STK Üyeliği*: Bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üye olmalarını ve STKlarda aktif rol almasını tanımlar,

6. *Güven İnsan*: Bireyin yaşamının geçtiği çevredeki insanları güvenli bulması ve onlara güvenmesini ifade eder.

7. *Güven Çevre*: Bireyin yaşamının geçtiği çevreyi, muhiti ve mahalleyi güvenilir bulmasını ifader.

8. *Sosyal Konularda İnisiyatif*: Bireyin yaşadığı ve ait olduğu toplumlarda başkalarını var sayarak, onların fikirlerini onaması, gerektiği durumlarda inisiyatif olarak onlarla beraber o sosyal yapıyı temsil etmeye hazır ve istekli olması durumunu ifade eder.

9. *Sosyal Temsilcilik*: Bireyin dünya görüşü sebebiyle kendi sorumluluğunda olmayan konularda üstlendiği roller ve sorumlulukları ifade eder.

Elbette çocukların dünyası ile büyüklerin dünyası aynı değildir. Büyükler birçok konuda rol üstlenirken çocukların dünyası büyüklerin dünyasına göre çok daha kısıtlı boyutlarda gerçekleşmektedir. Komşuluk ilişkilerinin kurgulanması, güvenilir insan ilişkileri ve güvenilir çevre yaratma, sivil topluma katılım, sosyal temsilcilik, yerel yönetime katılım gibi süreçlerde çocukların

katkısı beklenemez. Genel olarak bakıldığında en gelişmiş demokrasilerde bile çocukların dünyası, ailedeki, toplumdaki, yaşadıkları yerlerdeki, okullardaki ve diğer alanlardaki her yer büyükler tarafından tasarlanmakta, kuralları konulmakta ve yönetilmektedir. Bu sebeple çocukların sosyal sermaye düzeyleri ölçülürken çocukların dünyasının oluşturan okul, aile, öğretmenler, çocuğun serbest zamanlarında birlikte olduğu okul dışındaki arkadaşları, akranlar ve diğer insanlarla ilişkiler boyutuyla bütünsel olarak ele alınmalıdır.

Huang, Sosyal Sermaye'nin birinci yaklaşımını esas alan ve öğrencilerin sosyal sermaye değerlerini ölçmek için bir ölçek çalışması yapmıştır. Huangn (2008) "Young in Norway 2002" ismiyle yapılan ve yaşları 13-19 arasında değişen 11,406 ilköğretim öğrencisine yapılan çalışmadan elde edilen verileri kullanarak yaptığı ve İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye değerini ölçen ve 18 maddeden oluşan ve dört alt grupta toplanan bir ölçek geliştirmiştir.

Huang öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerini hesap edecek ölçek çalışmasını yaparken iki farklı yaklaşımı kombine etmiştir. Bu yaklaşımlardan ilki; Teachman ve diğ. (1996) tarif ettiği ekonomik ve insan sermayesinin temelini teşkil eden ve öğrencinin başarısını da büyük ölçüde etkileyen en temel unsurun çocuğun ebeveynleri ve aile bireyleriyle kurguladığı ilişkinin yeterliliği ve kalitesidir. İkinci yaklaşım Harding (2003) ve McDonough (1997) ortaya koyduğu ve çocuğun dünyasında sadece ebeveynler ve aile bireylerinin olmadığı yaklaşımdır. Onlara göre; çocuk büyüdükçe dünyasına akranları, komşuları, yaşadığı çevredeki insanlar, bakkal, market, sinema gibi ebeveynlerinden dolayı gidilen mekânlardaki diğer insanlar, okula başladıktan sonra; sınıf arkadaşları ve okulundaki diğer öğrenciler, dersine giren ve

girmeyen öğretmenler, öğrenci arkadaşlarının ebeveynleri, kantinci, restoran, servis şoförü gibi birçok insan girer. Öğrencilerin sosyal sermayeleri hesaplanırken öğrencilerin bu iki gruptaki insanlarla kendi aralarında yarattığı ilişkinin varlığı, düzeyi ve bu iki yaklaşıma esas olarak öğrencinin dünyasında direkt ya da en direkt etkilendiği sosyal ve toplumsal sorunlar karşısındaki tutumu, ailesi, okul arkadaşları, öğretmenleri ve akranlarıyla bu sorunları konuşabilme düzeyi de dâhil edilerek hesap edilmiştir.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Huang (2008) tarafından geliştirilen İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeğinin Türk toplumu için güvenilirliğini ve geçerliliğini yapmak, ölçeğin Türkçe adaptasyonunu yapmaktır.

2.2 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma tanımlayıcı araştırma modelinde yapılmıştır.

2.3 Örneklem Grubu

Bu çalışmanın örneklem grubu araştırmaya gönüllü olarak katılmış Antalya’da yaşayan ve 163 erkek ve 162 kız toplam 325 ilköğretim sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış anket formu yüz yüze görüşme yöntemi uygulanarak doldurulmuş ve doldurulan 335 anket formunda gerekli edit işlemleri yapıldıktan sonra analize uygun olan 325’i değerlendirmeye alınmıştır.

Ölçeğin Türkçe çevirisinde alanında uzman, hem İngilizce hem de Türkçeye hâkim üç öğretim elemanının desteği alınmıştır. Ölçek maddelerinin Türkçeleştirilmesinde çift çeviri yöntemi uygulanmıştır. Ölçek uygulanmadan önce ölçekteki 18 madde eğitim ve sosyoloji alanında uzman akademisyenlerce değerlendirilmiş ve maddelerin ölçmek istenilen

amaca uygunluğu konusunda onay alınmış, ölçeğin dil ve kavramsal anlaşılabilirliği denetlendikten sonra kullanılmaya hazır ölçüm aracının son hali ile anket hazırlanmıştır.

Ölçeğin dil ve kavramsal anlaşılabilirliğini test etmek için ölçek birer hafta ara ile 100 öğrenciye iki kez uygulandı, birinci ve ikinci sorgu arasındaki değerlerin korelasyonuna Pearson Corelation Test ile bakıldı.

2.4 Veri Toplama Aracı

Çalışmada Huang (2008) tarafından geliştirilen 18 madde ve dört alt boyuttan oluşan İlköğretim Öğrencileri İçin Sosyal Sermaye Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Orijinal ölçekteki faktör isimleri; “İyi Ebeveyn İlişkisi”, “İyi Akran-Öğretmen İlişkisi”, “Arkadaştan Yardım İsteme” ve “Öğretmenden Yardım İsteme” şeklindedir. Türkçe uyarlamasında faktör isimleri üçü aynı kalmak koşuluyla “İyi akran-Öğretmen İlişkisi” faktör ismi yerine “Sosyal Problemlere Duyarlılık” ismi kullanılmıştır.

Ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde 5’li Likert ölçeğinden faydalanılmıştır ve “1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4- Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum” olarak ağırlıklandırılmıştır.

2.5 Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Antalya şehir merkezindeki Dr. Galip Kahraman İÖÖ, Barbaros İÖÖ, AKEV Koleji ve Antalya Koleji ile Antalya’nın Manavgat İlçesine bağlı bir Beşkonak İÖÖ’da 06-Ocak-2014/31-Ocak-2014 arasında yüz yüze anket yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Örneklem’e bu okulların seçilmesinin temel nedeni Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK (2011) verilerine göre Antalya’nın gelir profiline ve sosyal gelişmişlik düzeyine uygun okullar olmasıdır.

2.6 Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizinde açıklayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmış ve AFA ile faktörler ortaya konulmuştur. AFAnın uygulanabilirliğinin belirlenmesinde KMO ve Bartlett testlerinin sonuçları kullanılmıştır. Faktörlerin yapı geçerliliğine bakmak için madde-toplam analizi yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına bakmak için AFA sonucunda oluşan alt faktörlerin Cronbach's Alpha değerleri, ölçeğin dil geçerliliği için (test, re-test) Pearson Correlation Test kullanılmış ve sonuçlar ($p < 0.01$) ve ($p < 0.05$) hata payı ile sorgulanmıştır.

3. BULGULAR

18 maddeden oluşturulan orijinal ölçeğe açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve Varimax rotasyonu uygulanmıştır. Tüm maddelerin varyans değerleri 0.45'den büyük çıkmış ve biri dışındaki tüm maddeler orijinalindekine uygun maddelerle eşleşmişlerdir. SP01 kodlu madde açıklayıcı faktör analizine göre AY faktörüyle eşleşmişken madde SP faktörüyle ilişkili olduğu için o faktörle gruplanmıştır.

Tablo 1. KMO ve Bartlett Küresellik Testi Tablosu

Kaiser-Mayer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü	0.864
Yaklaşık Ki-kare	2145,677
Bartlett Küresellik Testi	Serbestlik derecesi
	153
	Anamlılık
	0.000

Tablo-1'de ve Tablo-2'de görüldüğü gibi KMO değeri 0.687 ve Bartlett Küresellik Testi değeri $p < 0.05$ olarak hesaplanmıştır.

Huang'a göre; bir öğrencinin sosyal sermayesi; "İyi Ebeveyn İlişkisi (EB)" boyutuyla öğrencinin anne, baba ve diğer yakın akraba bireyleriyle kurduğu iletişimin, ilişkinin kalitesi ve niteliğini ifade etmekte, "İyi Akran-Öğretmen İlişkisi" boyutuyla öğrencilerin akranları, ebeveynleri, öğretmenleri ve okuldan arkadaşlarıyla sosyal ve toplumsal olayları konuşabilmesi ve bu konulara olan duyarlılığını ifade etmekte, "Arkadaştan Yardım İsteme (AY)" ve "Öğretmenden Yardım İsteme (ÖY)" boyutlarıyla okul arkadaşlarından ve öğretmenlerinden yardım isteme, kararlarda fikirlerini sorma, onlarla anlamlı ve doyumlu ilişki kurmadan oluşmaktadır. Orijinal ölçeğin toplam açıklanan varyansı 0.54 olarak belirtilmiştir. Mevcut çalışmanın açıklanan varyans oranı 0.687 ile Huang'ın çalışmasındakinden daha yüksektir.

Tablo 2. Faktör Yükleri, Ortak Varyans Değerleri, Ortalama (\bar{X}) ve Standart Sapma (SS)

Madde Numaraları ve Madde Açıklamaları	Faktör Yükleri				Ortak Varyans	\bar{X}	SS
	EB	AY	SP	OY			
EB01-Ebeveynlerim okuldaki sınavlarım hakkında daima bana sorarlar	0,644				0,560	4,21	0,97
EB02- Ebeveynlerim okul ödevlerimle yakından ilgilenirler	0,762				0,644	3,44	1,24
EB03- Ebeveynlerim okul ödevlerimin sonuçlarını sıklıkla değerlendirir/taktir ederler	0,732				0,613	3,36	1,30
EB04- Ebeveynlerim okuldaki ödevlerim hakkında bilgi sahibidirler	0,732				0,587	3,41	1,24
EB05-Okul ödevlerimi yapmaya ebeveynlerim sıklıkla yardım ederler	0,554				0,451	2,73	1,33

EB06- Ebeveynlerim sıklıkla okulumun nasıl gittiğini sorarlar	0,601				0,489	4,10	1,11	
EB07- Ebeveynlerim sıklıkla okuldaki yaşamımla yakından ilgilenirler	0,657				0,523	3,69	1,20	
AY01-Kişisel problemlerim için rahatlıkla bir arkadaşımın yardım isterim	0,770				0,573	3,58	1,32	
AY02-Gelecek eğitim planlarım hakkında güvenerek arkadaşlarımla konuşurum	0,764				0,624	2,61	1,41	
AY03-Okul ödevlerim için güvenerek arkadaşlarımdan yardım isterim	0,721				0,518	3,51	1,22	
SP01- Okul dışındaki arkadaşlarımla sosyal problemler hakkında sıklıkla konuşurum	0,387				0,460	3,27	1,32	
SP02-Aile ve arkadaşlarımdaki diğer kişilerle sosyal problemler hakkında sıklıkla konuşurum	0,777				0,451	3,49	1,31	
SP03-Sosyal ve toplumsal sorunlarla yakından ilgilenirim	0,651				0,671	3,62	1,34	
SP04-Okul arkadaşlarımla ve öğretmenlerimle sınıfta sosyal problemler hakkında konuşuruz.	0,589				0,645	3,84	1,19	
SP05- Ebeveynlerimle sosyal problemler hakkında sıklıkla konuşurum	0,563				0,567	3,93	1,26	
OY01-Kişisel problemlerim için güvenerek öğretmenime giderim					0,780	0,720	2,94	1,37
OY02-Gelecek eğitim planlarım hakkında güvenerek öğretmenimle konuşurum					0,795	0,781	3,40	1,31
OY03-Okul ödevlerim için güvenerek öğretmenimden yardım isterim					0,785	0,727	3,55	1,31
Cronbach's Alpha değerleri	0,828	0,715	0,766	0,818	Ölçeğin			
Döndürülmüş Öz Değerler	5,792	2,092	1,596	1,122	Cronbach's Alpha			
Döndürülmüş Varyans %'si	32,180	11,620	8,866	6,233	değeri = 0,873			
Döndürülmüş Birikimli %	32,180	43,800	52,666	58,900				

Tablo-2'de faktör analizi yapılan 18 maddenin öz değeri birden büyük dört faktörde gruplandırıldığı görülmektedir. Bu dört faktörün açıkladıkları toplam varyans değeri %58,90 olarak bulunmuştur. Maddelerin ortak varyans değerleri en yüksek 0,781 ile en düşük 0,451 arasında değişmektedir. Ölçeğin adapte edilmiş bu haliyle Cronbach's Alpha değeri 0,873 olarak bulunmuştur. Hesaplanan bu değer Türkçe adaptasyonu yapılan ölçeğin yeterli güvenilirlikte olduğunu istatistiksel olarak göstermektedir. Tablo-2'de verilen faktörler;

- Faktör-1: "AB- İyi Ebeveyn İlişkisi" = Çocuğun anne, baba ve diğer aile bireyleriyle

kurguladığı iletişim ve ilişkiyi düzeyini ifade eder ve maddenin Cronbach's Alpha değeri = 0,828'dir.

- Faktör-2 "AY- Arkadaşlardan Yardım İsteme" = Çocuğun okul arkadaşlarıyla kurguladığı anlamlı ve doyumsuz iletişim, ilişki, beraber yarattıkları güven ortamı ve gerçeğinde yardım istemeyi ifade eder ve maddenin Cronbach's Alpha değeri = 0,715'dir.

- Faktör-3 "SP- Sosyal Problemlere Duyarlılık" = Çocuğun akranları, ebeveynleri, öğretmenleri ve okuldan arkadaşlarıyla sosyal ve toplumsal olayları konuşabilmesi ve bu konulara olan duyarlılığını ifade eder ve

maddenin Cronbach's Alpha değeri = 0,766'dir.

• Faktör-4 "ÖY- Öğretmenden Yardım İsteme" = Çocuğun öğretmeniyle kurguladığı anlamlı, doyumlu iletişim, ilişki düzeyini, karşılıklı yarattıkları güven ortamı ve gerçeğinde yardım istemeyi ifade eder ve maddenin Cronbach's Alpha değeri = 0,818'dir.

Ölçeğin madde-faktör korelasyon değerleri Tablo-3'de görüldüğü gibidir. İlgili faktörlerde faktörleşen maddelerin oldukça yüksek korelasyon değerlerinin olduğunu Tablo-3'den daha detaylı görmek mümkündür. Buna göre tüm maddeler faktörleştikleri alt

boyutla istatistiki olarak anlamlı bir korelasyon değerine sahiptir ($p<0.01$). Buna ilaveten; İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeğinin her bir faktörünün sınırlarını kesin çizgilerle birbirinden ayırmak kolay olmayacağı için her bir madde diğer faktörlerle de istatistiki olarak anlamlı korelasyon oluşturmaktadır. Örneğin "Arkadaşlardan Yardım İsteme" ve "İyi Ebeveyn İlişkisi" alt boyutlarına giren her bir madde her iki faktörde anlamlı korelasyon değerine sahiptir. Aynı durum diğer birçok madde faktör ilişkisinde de görülmektedir. Fakat tüm maddeler gruplandıkları faktörle en yüksek korelasyon değerine sahiptir.

Tablo 3. Madde-Alt boyut Korelasyon Değerleri

Maddeler	Faktörler			
	EB	SP	AY	ÖY
EB01	0,628**	0,253**	0,318**	0,200**
EB02	0,795**	0,318**	0,203**	0,374**
EB03	0,771**	0,323**	0,187**	0,376**
EB04	0,748**	0,238**	0,155**	0,331**
EB05	0,638**	0,296**	0,127*	0,284**
EB06	0,617**	0,283**	0,268**	0,246**
EB07	0,712**	0,369**	0,283**	0,344**
SP01	0,239**	0,650**	0,559**	0,277**
SP02	0,221**	0,720**	0,232**	0,326**
SP03	0,306**	0,695**	0,353**	0,328**
SP04	0,289**	0,685**	0,294**	0,397**
SP05	0,403**	0,671**	0,257**	0,369**
AY01	0,170**	0,467**	0,829**	0,307**
AY02	0,309**	0,415**	0,846**	0,294**
AY03	0,285**	0,337**	0,805**	0,269**
ÖY01	0,294**	0,456**	0,272**	0,846**
ÖY02	0,438**	0,475**	0,325**	0,890**
ÖY03	0,412**	0,341**	0,306**	0,834**

** : $p<0.01$

Ölçeğin dil ve kavramsal anlaşılabilirliğini test etmek için ölçek 100 öğrenciye bir hafta ara ile uygulandı ve iki sorgu arasındaki korelasyon değeri ($r=0.948$, $p<0.01$) istatistiki olarak öğrencilerin ölçek maddelerini doğru algıladıklarını ve cevapladıklarını göstermektedir. Bu sonuca göre ölçeğin dil geçerliliğinin istatistiki olarak yeterli olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Ölçeğin Türkçe uyarılmasında öncelikle KMO yapılmış KMO değeri 0,864 olarak bulunmuştur. Buna göre KMO testi için verilen yazın değerlerine göre yazın incelendiğinde elde edilen verilerin faktör çıkarmak için uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Analizin daha sonraki aşamasında Bartlett Kü-resellik Testi uygulanmış ve hesaplanan değer $p=0.000$ olarak bulunmuştur. Buna göre hesaplanan "p" değerinin $p \leq 0.05$ olması korelasyon matrisinde verilen değerlerin birim matristen farklı olduğunu ve söz konusu matrisin faktör çıkarmak için kullanılabileceği anlamına gelir (Şencan, 2005).

Ayrıca araştırmanın örneklem büyüklüğünün değerlendirilmesinde her bir maddenin ortak varyans değerlerine bakılmıştır. Ortak varyans değerinin araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemede önemli bir rolü vardır (MacCallum ve diğ., 1999). Buna göre araştırmanın örneklem sayısı küçük ise ortak varyans değerlerinin yüksek baz değerinden alınması gereklidir. ölçekteki maddelerin ortak varyansları 0.6'dan büyükse $n < 100$ olsa bile araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu kabul edilir. Ortak varyans değerinin 0.5 ve üstünde ise $n = 100-200$ olmasının yeterli olacağı kabul edilir (Field, 2005). Bu çalışmada örneklem büyüklüğü $n=325$ olduğu için ortak varyans değeri 0.450'nin üstündekiler alınmıştır. Bu sebeple araştırmanın örneklem gurubu sayısı analiz için yeterli olma koşulunu sağlamıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre oluşan dört alt boyutun yapı geçerliliklerini

değerlendirmek için her bir maddenin her bir alt boyutla madde korelasyon değerlendirmesinin yapılması gereklidir. Yapılan analiz sonucunda, her bir alt boyutu oluşturan maddelerin dahil oldukları alt boyutun dışındaki faktörlerle pozitif korelasyon olsa da faktörleştikleri alt boyutlarla daha güçlü korelasyon değeri vermesi beklenir. Bu çalışmada, Tablo-3'de verildiği gibi beklenen sonuçlar oluşmuştur. Bu sonuçlar, İlköğretim Öğrencileri Sosyal Sermaye Ölçeği'ndeki her bir maddenin, faktörleştikleri alt faktörle ölçülmek istenen amaçla ilişkili olduğunu göstermiştir.

Faktör analizinin en son aşamasında ölçek maddelerinin gruplandıkları alt boyutun Cronbach alfa değerlerine bakılmış, değerler 0,828 ve 0,715 arasında olduğu ve toplam ölçek için 0,873 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin açıklanan toplam varyansı %58,90 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, Huang (2008)'in orijinal çalışmasında ortaya konulan faktörlerin iç tutarlılık değerleriyle örtüşmektedir.

Bu sonuçlar ve bulgular göz önünde tutulduğunda adaptasyonu yapılan ölçeğin Türk popülasyonu için güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Alanen, A., ve Niemelainen, S. (2003). *Sosiaalisen paaoman subjektiivisten mittareiden etsintaa – luottamus, ystavyysuhteet ja toiminta aluetasolla Suomessa. (In Finnish, abstract in English)*. [Search of subjective measures of social capital – trust, friendships and participation at the regional level in Finland.] Available from <http://www.tilastokeskus.fi/org/tut/dthemes/papers/sospaa.pdf>.
- Ardahan, F. (2012). Sosyal sermaye ölçeği geçerlilik, güvenilirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(2): 773-789.
- Aricioğlu, M.A. ve Ergin, R.A. (2009). Güven ya da sosyal sermaye nedir? Konya sanayi bölgesinde sahip/yöneticiler üzerine bir araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 25-43.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital, *American Journal of Sociology Supplement*, 94, 95-120.

- Dasgupta, P. ve Serageldin, I. (1999). *Social Capital: A Multifaceted Perspective*, Washington DC: World Bank.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. New York: Free Press.
- Fukuyama, F. (1999). Social Capital and Civil Society (Conference), The Institute of Public Policy, George Mason University, October 1, 1999, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/fukuyama.htm>, Erişim Tarihi: 04.07.2012
- Green, G., Grimsley, M., Suokas, A., Prescott, M., Jowitt, T. ve Linacre, R. (2000). *Social capital, health and economy in South Yorkshire coalfield communities*. Sheffield: Sheffield Hallam University.
- Grootaert, C., Narayan, D., Jones, V. N. ve Woolcock, M. (2004). *Measuring social capital. An integrated questionnaire*, World Bank Working paper no. 18, Washington DC: The World Bank.
- Grootaert, C. ve Van Bastelaer, T. (Eds.). (2002). *Social capital: from definition to measurement in understanding and measuring social capital: A multidisciplinary tool for practitioners*. Washington DC: The World Bank.
- Harper, R. (2002). *The measurement of social capital in the United Kingdom*. Office for National Statistics. <http://www.oecd.org/dataoecd/22/52/2382339.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Hjöllund, L. ve Svendsen, G.T. (2000). Social capital: A standard method of measurement. Working papers 00-9, Aarhus School of Business, Dept. of Economics.
- Huang, L. (2008). Social capital and student achievement in Norwegian secondary schools. *Learning and Individual Differences*, 19(2), 320-325.
- Kapu, H. (2008). Sosyal sermaye ve organizasyonların öngörü yeteneğini geliştirme gücü, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1): 259-288.
- Kawachi, I., Kennedy, B.P., Lochner, K. ve Prothrow-Stith, D. (1997). Social capital, income inequality and mortality. *American Journal of Public Health*, 87, 1491-1498.
- Kundnani, A. (1999). Where do you want to go today? The rise of information capital. *Race & Class*, 40 (2/3), 49-71. DOI: 10.1177/030639689904000205.
- Kuşcu, M.K. (2006). *İş Yaşamında Sosyal Sermayenin Çalışanın Fiziksel ve Ruhsal Sağlığındaki Yeri*, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- McDonough, P.M. (1997). *Choosing colleges: How social class and schools structure opportunity*. Albany, NY: State University of New York Press.
- Nahapiet, J. ve Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital and the Organizational advantage, *Academy of Management Review*, 23(2) 242-266.
- Onyx, J. ve Bullen, P. (2000). Measuring social capital in five communities, *Journal of Applied Behavioral Science*, 36(1): 23-42.
- Ören, K. (2007). Sosyal sermayede güven unsuru ve işgücü performansına etkisi, *Kamu-İş*; 9(1):71-90.
- Putnam, R.D. (1993). *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Putnam, R.D., Leonardi, R. ve Nanetti, R.Y. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Smith, D. (1998). Are your employees bowling alone? How to build a trusting organization, *Harvard Management Update*, 3(9): 37-43.
- Spellerberg, A. (1997). Towards a framework for the measurement of social capital. In D. Robison (Eds.). *Social capital and policy development*. Victoria, University of Wellington: Institute of Policy Studies.

- Stone, W. (2001). Measuring social capital. Towards a theoretically informed measurement framework for researching social capital in family and community life. Research paper no. 24, February 2001.
- Teachman, J., Paasch, K. ve Carver, K. (1996). Social capital and dropping out of school early. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 773-783.
- Tüylüoğlu, Ő. (2006). Sosyal sermaye, iktisadi performans ve kalkınma: bir yazın taraması, *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12):14-60.
- Van der Gaag, M. (2005). *The measurement of individual social capital*. Ph.D. dissertation, Groningen.

Extended Summary

Capital types can be listed like; economic capital, physical capital, human capital, cultural capital, healthy capital, and social capital which consist of the total the quality of social relation between all individuals. Social capital can be accepted as the measure of the social link or social networks created between individuals. The world of adults and children are different. While adults have chance to manage their social life and social networks, the children usually do not have chance to define the borders of their social life. It was restricted by their parents, their neighborhood, and the others.

Social Capital of adults were measured by nine sub-factor given in Ardahan (2012) as; a) Participation in the Local Community, b) Neighborhood Connections, c) Being the property of somewhere, d) Tolerance of Diversity, e) Being a member of nongovernmental organizations, f) Feelings of Trust, h) Feelings of Safety, i) Community initiative, and (j) Being representative of social context. Social Capital of students was measured by four sub-factor; a) Good child-parent interaction, b) Sensitive to Social Problems, c) Seeking helps from friends, and d) Seeking helps from teachers.

The aim of this study was to identify validity and reliability of Second Grade Students Social Capital Scales which developed by Huang (2008) for Turkish population. The current study's sample was composed 325 volunteer students who are studying in eighth class in five different (3 public and 2 private) secondary school children in Antalya.

The scale items translated in to Turkish and retranslated into English by three academicians who were studying education and sociology. The Turkish language validity of the scale was made by 100 volunteer participants. The answers were taken in 15 days and taken into consideration for test and re-test. To find out the correlation between test and re-test, Pearson Correlations Test was used ($r=0.948$, $p<0.01$). The test result was adequate for Turkish language validation. In the evaluation of the Social Capital Scale Items 5 point Likert (1 = Definitely Disagree ... 5 = Definitely agree) were used. The data collected by face to face method between the dates 01st January and 30th April 2014.

In original scale there were four sub-factors listed (a) "good child-parent interaction", (b) "good peer-teacher interaction", (c) "seeking helps from friends", and "seeking helps from teachers", with 18 items and the explained variance of the scale was %54. In Turkish adaptation, "good peer-teacher interaction" factor name advised to translate into Turkish by translator advisors as "Sensitive to Social Problems".

In the statistical analysis contains three steps; first, to identify the sub-factors, exploratory factor analysis for 18 items was conducted. After this analysis, all this items were grouped under four sub-factors. Kaiser Mayer Olkin (0.864) and Bartlett Spheritiy test ($p<0.05$) results were adequate to make exploratory factor analysis. Second; Cronbach's Alpha internal consistency test was applied and the result (0.873) was enough high to the identified sub-factors and overall scale. The explained variance of the scale was %58.90.

Finally, results revealed that Secondary Grade Students Social Capital Scale was a valid and reliable scale in the estimation of the social capital of the Turkish population.